

PEDAGOGISCH

PROJECT

Vrije Basisschool Merksplas

Inleiding

1. In deze tekst ‘Pedagogisch project VBS Merksplas’ willen we alle belanghebbenden en belangstellenden laten kennismaken met wat het schoolbestuur beschouwt als de opdracht of visie van de VBS Merksplas. Het gaat om een opvoedkundige kijk die door de schoolgemeenschap van de VBS Merksplas wordt gedragen.
2. Dit pedagogisch project werd aan directie en leerkrachten voorgesteld ter implementatie.
3. Dit pedagogisch project vervangt het vorige en wordt dan ook aan de ouders ter kennisgeving voorgelegd. Deze tekst is een herinterpretatie van onze visie in die zin dat deze aangepast is aan nieuwe inzichten en gebruikmaakt van een meer hedendaagse taal.

Elke school neemt de taak op zich een aantal cultuurgoederen door te geven. In onze basisschool worden, zoals in alle basisscholen van Vlaanderen, de meest fundamentele elementen uit dit pakket van cultuurgoederen aangeboden. Het zijn namelijk deze elementen die een ‘basis’ vormen voor verdere kennisverwerving en vorming naar volwassenheid toe. Om de totaliteit te beschrijven van wat dit voor de VBS van Merksplas betekent en waartoe deze school zich engageert willen we een beschrijving geven in **vier grote onderdelen**.

Inhoud:

Inleiding	2
1. Onderwijs verstrekken	
a. Veld van taal en communicatie	4
b. Veld van logisch en wiskundig denken	5
c. Veld van techniek en wetenschap	6
d. Veld van heden, verleden en ruimte	7
e. Veld van het muzische	7
f. Veld van het lichaam	8
g. Veld van verkeersopvoeding	8
h. Veld van religie	9
2. Opvoeding – vorming geven	10
3. Gemeenschap vormen	13
4. Methodiek	15

1. Onderwijs verstrekken

In deze basisschool worden kleuters en lagereschoolkinderen door een gediplomeerd schoolteam ingewijd in taalontwikkeling, wiskundig denken, muzische ontwikkeling, godsdienst, lichamelijke opvoeding, geschiedenis, natuurkennis, aardrijkskunde en nog andere ‘vakken’, al dan niet zeer systematisch of in projecten gegoten. De hoofdzaken van wat de kinderen wordt aangeboden zitten vervat in wat de Vlaamse Gemeenschap als subsidiërende overheid in eindtermen oplegt en beslaan verscheidene terreinen. De Vrije Basisschool hanteert de leerplannen opgesteld door het net van Katholiek Onderwijs Vlaanderen. Bovendien legt de Vrije Basisschool eigen accenten in het verwezenlijken van dit leerplan.

a. Het veld van **taal en communicatie**

Via waarneming, ervaring en verhalen wordt woordenschat in het Algemeen Nederlands aangebracht, meestal thematisch. De structuur van de taal wordt bestudeerd in de spraakkunst en dit vooral met het doel tot een correct taalgebruik te komen, zodat het Algemeen Nederlands tot een echt communicatiemiddel uitgroeit. Naast het mondelinge wordt het schriftelijke taalgebruik uiteraard vanaf het eerste leerjaar onderwezen in de lessen van lezen en schrijven. Het schrijven wordt in samenhang met het leren lezen systematisch aangebracht. Het schrijven houdt enerzijds het leren van de motorische beweging in en anderzijds het zich schriftelijk uitdrukken. Hierbij gaat het niet enkel om een zakelijke vorm van schrijven, maar ook om het muzisch en creatief schrijven. De techniek van het schrijven wordt vanaf de kleuterschool voorbereid door de schrijfmotoriek reeds te oefenen.

Op het gebied van het lezen onderscheiden we verschillende fases. Er wordt gestart met het aanvankelijk lezen, wat leidt tot technisch lezen en vervolgens tot begrijpend lezen. In deze school zetten we in het bijzonder in op begrijpend lezen. Dit gebeurt in functie van toepasbaarheid in andere leerdomeinen. We zijn ervan overtuigd dat deze vaardigheid onontbeerlijk is in de hele schoolloopbaan en zeker ook in het verdere leven.

In het vijfde en het zesde leerjaar wordt aangevangen met het leren van het Frans.

Anderstaligen krijgen bijzondere ondersteuning en worden aangemoedigd snel het Nederlands te leren. Er wordt een combinatie gemaakt van zorg op maat en spelenderwijs taal verwerven.

b. Het veld van **logisch en wiskundig denken**

Bij voorbereidende oefeningen in de kleuterschool wordt al spelenderwijs kennis gemaakt met het wiskundig denken. Daarbij wordt ook aandacht besteed aan nieuwe media en aan logisch redeneren, wat voorbereidt op het leren programmeren. Reeds op kleuterleeftijd leert het kind de getallenrij opzeggen. Dan worden ook oefeningen gegeven die het echte getalbegrip voorbereiden en kleuters ‘rekenrijp’ maken. Al doende worden zij aangemoedigd inzichtelijk met getallen te leren omgaan. Denk daarbij bijvoorbeeld aan allerlei spelvormen in de winkelhoek.

Vanaf het eerste leerjaar wordt dan begonnen met het opvullen van het getalbegrip. Gedurende de hele lagere school leren kinderen inzicht verwerven in getallen en krijgen deze getallen hun betekenis. Ze leren met getallen omgaan en oefenen de nodige vaardigheden en bewerkingen in. Daarnaast krijgt ook meten en metend rekenen zijn plaats. Meetkunde, ruimtebegrip en ruimtelijke oriëntatie worden geoefend. Dit inoefenen start reeds vanaf de kleuterleeftijd. In de loop van de lagere school worden ze steeds

verder uitgebreid zodat een ruimtelijk plan kan gelezen worden. Uiteindelijk zal dit leiden tot het verinnerlijken en in kaart brengen van abstracte ruimtes die onder andere in allerlei wetenschap, techniek en menselijk handelen van belang zijn. Op die manier krijgt het wiskundig denken betekenis in realistische en herkenbare situaties, gelinkt aan de leefwereld van een kind.

Het laatste domein krijgt in de school bijzondere aandacht: het logisch en wiskundig redeneren als voorbereiding op het leren programmeren. Dit denken wordt stapsgewijs opgebouwd. Waar de kleuters voorzichtig kennismaken en proeven van dit onderdeel, krijgen de oudste leerlingen de kans om op vrijwillige en zelfstandige basis onder andere te leren programmeren.

c. Het veld van **techniek en wetenschap**

Verschillende aspecten van de natuurwetenschappen worden exemplarisch en thematisch aangebracht. Buiten de theoretische wetmatigheden worden ook praktische en technische toepassingen aangehaald.

In de school zien we deze lessen en natuurwetenschappelijke thema's binnen wereldoriëntatie ook als een kans om kinderen zich te laten verwonderen over de complexiteit en de schoonheid van de natuur. Ook bewondering voor de menselijke en technische verwezenlijkingen wordt benadrukt. Hierbij aansluitend worden de zorg en de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de natuur extra in de verf gezet, zodat hierrond ook een positieve attitude ontstaat.

Naast het inhoudelijk werken rond techniek en wetenschap kiest de school expliciet voor hedendaagse werkvormen qua techniek. Op die manier krijgen multimedia, ICT en het leren omgaan met nieuwe media een bijzondere plaats. Denk daarbij aan websites om vaardigheden in te oefenen en om leerstof te

verwerken, aan het uitwerken van multimediale presentaties, het kritisch leren omgaan met sociale media, het ontwikkelen van mediawijsheid...

Ook de vrije momenten worden benut om met techniek te leren omgaan. In de mediagroep krijgen de leerlingen de verantwoordelijkheid over het schoolkrantje, het 'gesproken dagblad' en 'Radio VBS'...

Op deze manier biedt de school extra bagage aan aan leerlingen die op latere leeftijd kiezen voor een eerder wetenschappelijke of technische richting.

d. Het veld van **heden en verleden**, het veld van **ruimte**

Vele aspecten van het leven hier en nu worden aangebracht. Het praktische omgaan met het leven in de maatschappij van nu in Merksplas, in Vlaanderen, in België, in Europa en in de wereld wordt beetje bij beetje uitgebreid. Oriëntatie in ruimte en tijd vertrekken vanuit de situatie hier. De school kiest er voor om tijdens uitstappen deze leerstof zo veel mogelijk concreet en zichtbaar te maken.

De jongeren worden bewust gemaakt van wat aan het heden voorafging, respect tonend voor wie aan hen voorafgingen, nog recent of in een ver verleden. Het bewustzijn groeit dat vele verwezenlijkingen op wetenschappelijk, op technisch en maatschappelijk vlak er maar gekomen zijn omdat onze huidige beschaving en cultuur steunen op grote voorgangers die erover gedacht, ervoor gewerkt of zelfs gestreden hebben.

e. Het veld van het **muzische**

De kinderen van de VBS maken kennis met de essentie van verschillende soorten muzische uitingen. Zowel de technische kanten als de emotionele betekenis krijgen hun plaats tijdens lessen drama, muzisch taalgebruik, media, beweging, beeld en muziek. Overtuigd van de emotioneel vormende waarde in het kader van een evenwichtige lichamelijke en geestelijke ontwikkeling besteedt de school veel aandacht aan dit veld. Creatief denken en zijn worden gebruikt in de ruime betekenis van het woord. Het muzische wordt benaderd als een sterkte van ons denken. Tijdens verschillende lessen en activiteiten krijgt dit dan ook zijn plaats.

f. Het veld van het **lichaam**

Op kleuterniveau wordt op een speelse wijze het bewegen geoefend en daardoor de groeiende bewustwording van het eigen lichaam gestimuleerd. Zodoende wordt het eigen lichaamsschema steeds meer ervaren en tegelijkertijd gebeurt er benoeming van delen en bewegingen van het lichaam. In de lagere school wordt de verdere fysieke ontwikkeling gestimuleerd en wordt geoefend op snelheid, soepelheid, evenwicht, behendigheid en sterkte.

De school hanteert de visie dat lichamelijke ontwikkeling en lichaamsbesef erg belangrijk zijn binnen verschillende andere ontwikkelingsdomeinen.

Daarnaast ondersteunt de school leerlingen met talent voor topsport. Ze is flexibel in haar schoolorganisatie.

g. Het veld van **verkeersopvoeding**

Vanaf de kleuterleeftijd tot het einde van de lagere school wordt zowel in klaslessen als in praktische oefeningen aan verkeersopvoeding gedaan. De kennis van de verkeersreglementen wordt aangevuld met

praktische oefeningen om reflexen in te oefenen om zich als voetganger of als fietser veilig in het verkeer te bewegen. Dit krijgt vorm in verkeerslessen, lessen fietsvaardigheid of in verkeersprojecten.

h. Het veld van **religie**

De leerlingen maken op een eigentijdse manier kennis met de rijke christelijke cultuur, in verleden en heden. Ze leren de gebruiken, hun betekenis en hun inspiratiebron kennen. Het doel is leerlingen te leren reflecteren over het wonderlijke van het leven. Daarbij legt de VBS de nadruk op het levensbeschouwelijke als inspiratiebron voor het handelen (zie 2. Opvoeding-vorming geven).

2. Opvoeding – vorming geven

De doelstellingen van de VBS Merksplas beslaan niet uitsluitend doelen die onder de titel ‘onderwijs’ horen zoals deze hierboven zeer globaal zijn beschreven. Minstens even belangrijk vindt de school wat onder de titel ‘opvoeding – vorming geven’ hieronder volgt.

VBS Merksplas erkent dat zij een belangrijke opvoedende taak heeft. Zij vult de opvoeding door de ouders aan in zoverre dit binnen haar maatschappelijke rol past. De school probeert zo verregaand mogelijk met dezelfde visie als de ouders te handelen, in elk geval met respect voor verschillende meningen en verschillende levensbeschouwingen.

Uitgangspunt van de vorming is het idee dat de ontwikkeling van de ganse persoon wordt nagestreefd. Rekening wordt gehouden met de talenten en de beperkingen. Steeds wordt vanuit het kind zelf vertrokken. Er wordt daarom zorg op maat geboden, zowel voor kinderen die wat meer tijd nodig hebben als voor diegenen die snel-lerend zijn.

Er wordt gehandeld vanuit een positieve benadering, aanmoedigend en bevestigend. Indien nodig wordt op een begripvolle wijze bijgestuurd, steeds hoop gevend en het goede nastrevend. Daarbij wordt veel aandacht geschonken aan het bieden van duidelijke structuren en afspraken.

De motivatie in deze vorming vinden we in een aantal levensbeschouwelijke ideeën. Het leven is waardevol en ieder dient er zijn weg in te vinden. Dit bestaan op een zinvolle manier leren invullen en jongeren hierin

ondersteunen, is voor de school een kerntaak. Leren genieten en verwonderd dankbaar zijn, horen er ontegensprekelijk bij. Nadruk ligt op het ontwikkelen van de persoon, zonder te vervallen in egoïstisch individualisme.

Anders dan in scholen die door een burgerlijke overheid worden ingericht kiest de VBS Merksplas niet voor een 'neutrale' opvoeding.

In het vormingsproces probeert het onderwijzend korps tot een eenheid van opvoeding te komen, door als inspiratiebron voor de opvoeding de christelijke humane waarden te nemen. In eerste instantie worden de persoonlijke waarden (of deugden) bedoeld, maar nog meer verwijzen we naar de universele christelijke waarden van rechtvaardigheid, geloof, hoop en (naasten-)liefde. Hiermee worden de louter burgerlijke waarden overstegen.

De school kan zich sterk vinden in de visie rond de katholieke dialoogschool, zoals beschreven door het KOV. De katholieke dialoogschool verwelkomt iedereen gastvrij, van welke levensbeschouwelijke of religieuze achtergrond ook. Diversiteit wordt ervaren als een meerwaarde. Vanuit dit mens- en wereldbeeld nodigt de school iedereen uit om in dialoog met elkaar op zoek te gaan naar het volle mens- en medemens zijn. In gesprek met elkaar leert iedereen de eigen identiteit vorm te geven, door deze te ontdekken, erover na te denken en te verdiepen. Vanuit haar opdracht brengt de school zelf in woord en daad op eigentijds-tegendraadse wijze de christelijke stem in dit gesprek binnen. Ze schept daarbij ruimte voor wie niet aan het woord komt.

Op deze wijze school maken, vergt een blijvende inzet van allen en biedt ruimte voor groei en verscheidenheid. Doorheen de dialoog verrijkt de katholieke school zichzelf en vernieuwt ze haar christelijke inspiratie in de actuele context. Vanuit de traditie waarin de school staat en in gesprek met haar omgeving, wil de katholieke dialoogschool een oefenplaats zijn voor een (samen)leven in een wereld die gekenmerkt is door

diversiteit en verschil. Kritisch-creatief leren omgaan met wat eigen en wat anders is, met wat verbindt en wat onderscheidt, stelt mensen in staat bij te dragen aan een open, zinvolle, verdraagzame en duurzame samenleving, waar een plaats is voor iedereen (uit de visietekst van KOV over de katholieke dialoogschool).

Concreet werkt de school dagelijks over de lessen heen rond deze waarden. Het christelijke jaar wordt gevierd, maar steeds vertaald naar de leefwereld van de leerlingen. De verhalen krijgen een eigentijdse invulling, hedendaags en op kindermaat.

3. Gemeenschap vormen

Onder 1 en 2 werden de voornamelijk persoonsgebonden doelstellingen beschreven. Jongeren moeten zich ook inschakelen in een bestaande gemeenschap. Daarom wordt geleerd hoe zij in deze gemeenschap kunnen functioneren, welke regels en gewoonten er bestaan in de maatschappij. Op basis van gelijkheid leren jongeren respectvol en hoffelijk met elkaar omgaan, waar nodig vergevingsgezind t.o.v. elkaar. Een egoïstisch standpunt wordt afgewezen, maar op een beschaafde wijze opkomen voor zichzelf moet ook zonder schroom kunnen.

Gezien een school een soort mini-gemeenschap vormt waarin ook verschillende opvattingen leven, vele karakters voorkomen en het functioneren als school afhangt van de mate waarin er respect bestaat voor de bestaande regels, vormt ze een ideale plaats om jongeren te leren respectvol met elkaar om te gaan. In de school wordt intensief en dagelijks samengewerkt met het nabijgelegen dagcentrum voor mensen met een beperking. Op deze manier vormen zij een deel van de schoolgemeenschap en zijn zij een vertrouwd gezicht voor de leerlingen. Naast het lokale engagement heeft de school ook oog voor bredere mondiale en sociale initiatieven zoals Broederlijk Delen, Kom op tegen kanker, de Warmste Week, Damiaanactie, ...

Kennismaken met en meedoen aan het leven in een schoolgemeenschap doet ook vriendschappen ontstaan, doet bewust worden dat medeleerlingen verschillend zijn, doch doet ook verbondenheid ontstaan en doet solidariteit groeien. Dit wordt gestimuleerd door initiatieven zoals de middagspelen (waarbij de kinderen van

het 6de leerjaar spelen organiseren voor de jongere leerlingen), hoedjesdag (waarbij kinderen van het 5de leerjaar spelletjes uit het speelgoedeilandje aanleren en spelen) en de mediagroep.

Dit zijn kwaliteiten die in het latere volwassen leven zorgen voor een gelukkig leven in en voor een maatschappij waarin elkeen gerespecteerd wordt en kan steunen op medemensen. Diversiteit is daarom ook voor de minimaatschappij van de school een verrijking.

4. Methodiek van de VBS Merksplas

Om de gehele mens optimaal te laten ontwikkelen, wordt aandacht besteed aan alle ontwikkelingsdomeinen zowel inzake hoofd als hart en handen. De school werkt vanuit de visie dat elk domein van belang is en er een samenhang is tussen de domeinen. Zo zet de VBS sterk in op het ondersteunen van de motorische ontwikkeling. Dit start reeds op kleuterleeftijd en loopt door in de lagere school. Turnleerkracht, zorgleerkracht en klasleerkracht werken intensief samen door gezamenlijk te observeren, te stimuleren en bij te sturen. Ook in de invulling van de meerdaagse uitstappen kiest de school bewust voor activiteiten in functie van diverse ontwikkelingsdoelen. Zo gaat het 2de leerjaar op boerderijklassen, waarbij verbondenheid met de natuur en zelfredzaamheid centraal staan. In het 4de leerjaar worden de leerlingen gedurende een week ondergedompeld in muzische activiteiten. De leerlingen van het 6de leerjaar trekken naar de Westhoek: vanuit het ruimer kader van vredeseducatie wordt de geschiedenis concreet gemaakt.

Een jongere kan zich best ontwikkelen als hij in een geest van vrijheid wordt opgevoed, waarin hij/zij tevens zijn verantwoordelijkheid kan, mag en wil nemen. Daarom wordt in de VBS steeds uitgegaan van vertrouwen dat de leerkracht in de leerling heeft en waarbij de rol van de leerkracht gekenmerkt wordt door terzijde te staan. Het moet uitdagend zijn, maar nooit om te laten mislukken, wel om de smaak te krijgen van de vooruitgang in kennen en kunnen. Niet de gemakkelijkst behaalde successen geven de meeste voldoening, wel deze die met enige of soms zelfs met veel inspanning bereikt zijn.

In principe heeft de titularis van een klas het beste zicht op de vorderingen van zijn/haar leerlingen. Hij/zij zal de sporadische probleempjes oplossen. Wanneer meer tijd moet besteed worden of wanneer bepaalde problemen een bijzondere didactiek vereisen, zullen de zorgleerkrachten overnemen. 10 à 15 procent van de lestijden wordt aan die zorg besteed (inclusief de tijd voor de snel-lerenden).

Bewust van het feit dat de talenten van leerlingen zeer verschillen, wordt speciale zorg besteed aan die leerlingen die op één of ander terrein meer ondersteuning nodig hebben. Hun sterke punten worden onderlijnd en hun zwakke punten worden zoveel mogelijk systematisch bijgewerkt of hun individueel leerprogramma kan verlicht worden. Snel-lerenden krijgen bijkomende uitdagingen zonder vooruit te lopen op het algemene programma. Zij worden eerder uitgedaagd om hun horizon te verruimen. Dit start al in de kleuterschool. Aan de hand van klas-doorbrekende activiteiten voor *alle* kinderen wordt sterk gedifferentieerd, zonder te stigmatiseren.

